

V
I
G
R
E
D

ŽENSKI LIST

1930

11

Halo!

Halo!

Vi žene in dekleta

dali ste se že udeležili

RADION

nagradne naloge za
50.000 dinarjev?

Ako tega še niste storili, zahtevajte takoj od
Vašega trgovca brezplačne karte za sodelovanje in točne pogoje!

Dr. Rosm. Gassner. — V. O.

Molči in poslušaj!

Zbrana duša je bogata duša. Žena, ki naj imaš kot nositeljica življenja, kot mati, ki podpiraj tri ogle hiši, kot svetovalka, vodnica, usmiljenka in dobrotnica bogato dušo, da zmoreš svojo nalogo — kako priti do zbranosti?!

Z molčanjem so vrata do duše zaprta in človek je sam s seboj. Vsekakor ni dovolj, da samo jezik miruje — to se pravi, da ne govori. Molčati se pravi, odreči se radovednemu prisluškovanju, nepotrebnim pogledom, odreči se neplemenitim navadam in celo vsem samoljubnim željam.

V molčanju duša čaka in se pripravlja. In glej, kolikor bolj ugaša mamljivi blesk onanosti, toliko živahnjeje je v dušni zakladnici. Kot angeli se dvigajo tisoči plemenitih misli in idej iz globin tvojega bitja. O bogato, življenje zbujaajoče molčanje!

Poznamo tudi mrtvo, moreče molčanje — iz trme, nevoščljivosti, iz preziranj, poniževanj. Usta molče, a v duši divja lava jeze, sovraštva in jo pustoši ledena zamrza. Tako surovo molčanje ne prinaša duši pomladi, kot plemenito molčanje miru.

Guardini, znameniti italijanski pisatelj, pravi v nekem zvezku o duši: Molčanje je bogastvo zase! To je res!

Molčanje je zlato, govorjenje je srebro! Kot otroci smo si razlagali ta rek takole: Rajši ne rečem nič, kot da bi izbleknil neumnost, kateri bi se drugi smejali.

Danes vemo več: molčeča duša deluje veličastnejše, zaslužnejše kot govoreča.

V molčanju govori glas dobrote in resničnosti.

Toda poslušati brezbesedno govorico duše je umetnost, katere se je treba naučiti.

O, kdor ume prisluhniti v dušo, ne da bi se oziral na sebe, na užitke sveta, kdor zna zatreti hrepenenje po uživanju in norico-samoljublje, ta ne bo lahko grešil proti pravici! Jasen mu je glas narave, ki ga svari pred moderno potvorjenostjo, pred vsem bolnim, pred le navidezno dobrim. Miren in razločen mu je glas vesti in ne presliši božjega nauka in klica.

Kdor zna poslušati, temu neumorno govori vse stvarstvo o svojem postanku in vzroku svojega bitja, da ga zna pravilno uporabljati.

Kdor razume poslušati, temu je križ Kristusov knjiga modrosti. Tudi me hočemo tja molče.

V ponižnosti nagnimo svoje uho, da se dobrotni Bog zoveseli nad tihoto in pazljivostjo naših duš.

To je bila pot svetnikov, pa tudi pot, po kateri je kot velikan stopal Kristus, ko je prinašal človeštvo božje kraljestvo.

Žena in čtivo.

Ko sta Gutenberg in Faust iznašla tisk s kovinastimi črkami, ter je bilo prvo sv. pismo natisnjeno, je tedanji papež Leon X. v posebnem pismu proslavil iznajdbo tiska kot izreden dar božji, ki bo kar najbolj uspešno pomagal širiti Kristusovo luč in resnico ter sodeloval pri duhovni obnovi sveta.

Zares, velika iznajdba je bila to, tisk je izreden božji dar, katerega bi naj človeštvo porabilo za božjo čast ter korist in oplemenitenje duš. Ggromno dobrega je tisk že izvršil in še vrši. Pri koliko osebah je bila že ena sama knjiga odločilna, da so začeli novo, lepše in bolj sveto življenje! Koliko tihega blagoslova nosijo dobri listi in dobre knjige v naše hiše!

Ni ga pa daru božjega, katerega bi človek ne bil zlorabil zoper Boga, zoper sebe in zoper bližnjega. Tudi s tiskom se je to v še posebno žalostni meri zgodilo, ker s strašno vneto in spretnostjo širi tudi zmote in laži, seje nevero in zapeljevanje. Kako vse drugače bi bilo na zemlji brez slabih knjig in spisov! Versko in нравno življenje bi vse lepše cvetelo.

Včasih je veljal pregovor: Denar sveta vladar. Zdaj bi se pa lahko reklo: Papir sveta vodnik in vladar. Tisk je velesila, katera je znala izrabiti vso moderno tehniko. V ogromnih tiskarnah, kjer brnijo rotacijski stroji ter bruhaajo iz sebe knjige in časopise, blagoslov in prokletstvo: Tam se dodobra zavemo, kako silen činitelj je tisk. Kako že po samem časopisju vpliva na mišljenje in življenje človeštva! Ponoči, ko vse počiva, delujejo tiskarski stroji in prvi jutranji vlaki in avtomobili hitijo z njihovimi proizvodi na vse strani. O državnih in socialnih dogodkih, o stanovskih in gospodarskih vprašanjih, pa tudi o veri in neveri, o pravosti in nepravosti je govor v njih. S tiho, pa vztrajno govorico priobčujejo svoje nazore svojim naročnikom in čitateljem. V palače in hotele, v kavarne in gostilne, v trgovine in čitalnice, v klube in preproste hiše seže njih glas. Na stotisoče listov in časnikov se razteka iz tiskarn, v vseh jezikih, na vseh delih sveta. Javno mnenje tvorijo, katero je za šibke in nepoučene čitatelje tako odločilno. Posameznikom in družinam, narodom in državam dajejo smer.

Povej mi, s kom si prijatelj, in povem ti, kdo in kakšen si, tako veli stara skušnja. S še bolj večjo gotovostjo se pa lahko reče: Povej mi, kaj bereš, in povem ti, kdo si. Na vsakem svojem tihem obisku pusti časopis nekaj svojega v čitalčevi duši. Tiho, pa še tembolj vsiljiv je njegov govor, ker mu ne moreš ugovarjati in se porazgovoriti z njim. Zahteva, da njegove nazore brez ugovora sprejmeš.

Natisnjena beseda je neizmerno bolj učinkovita kot je beseda govornikova, ki seže le do omejenega kroga in takoj onemi. Natisnjena beseda pa seže v nedogled in včasih po desetletja in stoletja vrši svoje poslanstvo, dobro ali zlo. Natisnjena beseda je še vse bolj silna, kot če bi bila vklesana v mramor in bron.

Zapeljivi šepet kače na vabečem drevesu — to je pogostokrat tisk. V lepi, vabeči obliki se dobrih srcu. Lep jezik, bleščeč slog, nazorno in živo opisovanje: notri je pa skrita zmota in zapeljevanje, katero razpozna le večše, budno oko in kateremu se upre le močan značaj. Strasti in pregrehe dobijo večkrat nedolžne, celo pohvalne izraze; volk se zna obleči v ovčje oblačilo. Čitatelj izgubi zmožnost, da bi stvari presojal tako, kot so v resnici; čtivo mu polagoma odvzame grozo in strah pred pregreho; čim bolj pogosto je srečuje, tem bolj mu gine odpor do nje.

Med čitanjem leposlovne knjige, ki je napeto pisana, pozablja čitatelj na resnični svet; zazdi se mu, da gleda pred seboj živa bitja, ki imajo ista nagnjenja in iste prikrite želje kot on, le da v njem še tvori svet vsaj začasna ograja, tam pa je vse sproščeno. Prirojeni nagon posnemanja ga potem sili, da tako ravna, ko so ravnali umišljeni junaki in junakinje, ki so šli z drznim čelom preko vseh pomislekov in svaril vesti. Dušeslovje nas tudi uči, da se skuša vsaka misel in predstava domišljije uveljaviti tudi v dejanju. Predstave in misli vplivajo na čustva in na voljo, volja pa hoče dejanj. Čim jasnejšo predstavo je znalo čtivo vzbuditi v duši, tem večji je potem vpliv na voljo in dejanje. V leposlovju je pa to v veliki meri doseženo. Opisi pokrajine in vsega ostalega okoliša, nazorno risanje govorečih in delujočih oseb, živahni razgovor, podrobno opisovanje dejanj: vse to si osvaja čitateljevo domišljijo in po njej deluje na ostalo duševnost in sili k dejanjem.

Zlasti imajo mladostni bralci, še bolj pa mladostne čitateljice za čtivo občutljivo in sprejemljivo dušo. Zoper laskanje krivih nazorov ima njih volja manj odporne moči, ker domišljija preživahno deluje, čustva više valovijo in so torej vtisi in miki na voljo silnejši; razum se pa še ni mogel docela razviti in uveljaviti. Pojavi se neka trajna sanjavost, nemirno hrepenenje, razneženost srca. Telesna čutnost se hoče potem še tem silneje uveljaviti; najprej se loti dušnih zmožnosti, polagoma pa še telesa. In kar je najhujše: taki vplivi čtiva spremljajo človeka skozi vse življenje; včasih se zdi, da so že pobledeli in izginili, potem se pa v vsej svoji živosti hipno zopet obnovijo.

Nazorno in napeto čtivo ima že na telo silen vpliv. Čitalki žare oči v čudnem blesku, roke se tresejo in komaj dovolj hitro obračajo strani, kot električen tok prešinja vse telo; dihanje zastaja, vsi čuti trepečejo. Kolik je šele vpliv na dušo! Pisatelj napravi takrat z njo, kar hoče.

Zato tudi preudarja francoski zdravnik-veščak, sloveči Tissot: »Da je zdravje ženâ v sedanjih dneh tako zelo zrahljano, je prepogosto vzrok čitanje raznovrstnih romanov.« Pretiran strah, neutemeljene slutnje, nervozna jokavost, omotica, stalno nerazpoloženje, blodne misli in celo histerija muči potem take žrtve kvarnega berila.

Koliko resnih misli morajo vzbuditi v človeku taka razmišljanja!

Zato ni čudno, da so uvidevni možje silno resno izpregovorili o tisku, o knjigah in listih.

Socialni politik Roeren trdi nekje, da je poleg umetnosti pred vsem moderno slovstvo tisti splošni vzrok, zakaj je dandanes nравnost v vseh slojih tako nizko padla. Socialistični pisatelj Jules Vallés piše: »Sledovi, katere puščajó romani za seboj, so podobni krvavim sledovom Macbethove roke. Veselje in žalost, ljubezen in maščevanje, vzdih in smeh, strasti in hudodelstva, vse posnemamo tako, kakor vidimo naslikano v knjigah. In vse to se zgodi, da niti ne slutimo. Naše srce bije s pisateljevim srcem, in sicer bije počasi in enakomerno, ali pa hitro in divje, kakor so pač črke, v katere so vlite misli. Zato so redki, ki bi ne nosili sledov prebrane knjige ali v glavi, ali v srcu, ali na čelu, ali na ustnicah. Knjiga gre za vami, ko odidete izpred čuječih materinih oči; sledi vam celo na mrtvaško posteljo. Da. Tudi vaša zadnja ura bo v skladu s stranmi, ki ste jih prebrali: krščanska ali protikrščanska, kakor je pač bila vsebina prečitanih knjig.« Goethe ni zameril milanskemu škofu, ki je preganjal njegovo knjigo »Trpljenje Wertherjevo«, ker je sam z grozo zaznal, koliko samomorov se je zgodilo po čitanju te knjige. Napoleon ni dovolil nobene nove izdaje Voltairejevih (Volterjevih) del, pisane v sovraštvu do vere in v porogu vsake nравnosti. »Kako prav bi bilo, da bi bila večina naših pisateljev molčala, več miru bi bilo med nami, pa tudi več poštenja,« je zapisal Rousseau (Rusó), ki je s svojimi spisi povzročil

francosko revolucijo, pa se je pozneje stresel od strahu, kadarkoli je gledal na svoja dela. Namesto da bi bil poučeval, je pohujševal, namesto kruha je dajal strupa. Značilna je tudi izjava priznanega vzgojeslovca Payota (Pejóta): »Sodobno slovstvo je skoraj po večini le oboževanje spolnosti. Ko bi verjeli mnogim našim romanopiscem in mnogim pesnikom, bi bil najvišji in najplemenitejši smoter človekov, uteševati tisti nagon, katerega ima skupnega z živalmi.«

O kvarnem vplivu nenravnih knjig bodi poudarjeno še to: ako količjak dostojen človek sliši nenravno, prostaško govorjenje, ga pred kvantačem oblije rdečica od sramu; ako pa tiho, sam zase požira nenravno čtivo in se poljubno pomudi pri najgrših stavkih, mladostno lice ob mrtvi knjigi nič ne zardi.

Tiskani napadi na versko prepričanje in na npravni čut so natančno preudarjeni, morda sad dolgotrajnega razmišljanja. Verska vprašanja pisec napol načne, potem jih pa osmeši; z jedkim posmehom govori o veri, o Cerkvi in njenih služabnikih, da jih potem čitatelj z rastočim dvomom in pridržkom še komaj hoče poslušati.

Koliko jih bo eno samo knjigo skozi celo večnost proklinjalo, ker jim je vzela srečo svete vere ali pa nedolžnost! Duh zlobe je našel v neznatnih, majhnih črkah močno, strašno zaveznico.

*

Vsaka ženska duša naj torej skrbno pazi, kakšno duševno hrano sprejema iz knjig in listov. Človeško življenje je kratko odmerjeno; zakaj bi ga torej ne oplemenitevali z vzvišenimi spisi velikih mož? Resnica in prava lepota, to bodi naše geslo pri čtivu. Saj je naloga našega življenja to, da osvobajamo svojo dušo od trinoštva telesnih strasti in jo dvigamo k Resnici, Lepoti in Dobroti.

Kako velevažno delo se torej nudi vsem materam, starejšim sestrkam in vzgojiteljicam! Koliko zlega preprečijo s svojo pažnjo, koliko dobrega vlijejo v mlade duše, če jim nudijo primernega, blažčega čtiva! Prav tako naj imajo budno oko vse one osebe, ki imajo vpliv na knjižnice in čitalnice, ter one, ki lahko vplivajo na nakup in naročevanje knjig in listov.

V naše srednje šole se uvaja francoščina. Velik narod so Francozi in naša država je v njih dobila iskrene, močne prijatelje in zaveznike. Blagoslovljena bodi njihova velikodušnost in njih smisel za občečloveško svobodo in napredek! Srčna jim hvala za njih ljubezen do nas! Pa med francoskim slovstvom je tudi dosti slabega in kvarnega; paziti bo torej treba, da bodo k nam prihajala le njih lepa, plemenita dela, katerih imajo tudi veliko.

Z velikimi, vzvišenimi idejami naj bi se ob čtivu napolnile mladostne duše. Velike ideje so namreč nedopovedljivega pomena za človeško življenje. One so nam sidro v burnih, nevarnih trenutkih, tolažijo nas v težavah, trgajo nas od moreče vsakdanjosti in dvigajo do prave sreče. Nič ni važnejšega za mladino, nič koristnejšega za obstoj narodov kot velike ideje.

Naša mladina bi naj pa bila tako skrbno vzgojena, da bi se ji laž in greh sama zagabila, in da bi ogorčeno zaprla knjigo, ako bi v njej naletela na izpad zoper sveto vero ali zoper poštenje.

Ženska duša — duša deklice, mladenke, matere in vzgojiteljice — bi naj še posebno bila obvarovana vsake prostaške nizkotnosti. Le plemenitost bi naj vladala v njej.

Storite svojo dolžnost, širite Vigred med svojimi prijateljicami!

Moj poklic.

(Dopisi Vigrednic.)

Že enajstič gre razmišljanje o poklicu med Vigrednice; enajstič gre klic med Vigrednice, naj poročajo o svojem poklicu. Marsikatero pismo je »Vigred« o tem predmetu priobčila; zdaj, ko se leto bliža koncu, pa vidimo, da je ta pesem, pesem o poklicu, brez konca; pa še to vidimo, da tega vprašanja dozdej nikjer v nobeni državi niso zadovoljivo rešili in ga menda ne bodo.

Pravijo, da je toliko in toliko brezposelnih. Pravijo, da toliko in toliko deklet zdaj v jesenskem času išče službe, kruha. In vendar poznamo gospodinje, dobre, krščanske, potrpežljive, ki služkinje ne morejo dobiti. Kje je krivda? Ali samo na strani gospe, ali samo na strani služkinje, ali na obeh?

Če se pride služkinja pokazat in reče: »Jaz bi kuhala, to že, kuhinje pomivala, peči kurila, prala pa ne bom«, je umevno, da je gospodinja ne more vzeti v službo. — Če pride druga in pravi: »Zato grem v službo, da se bom pri vas kuhati naučila«, je spet umevno, da je gospodinja ne bo vdinjala, ker je ne utegne šele učiti.

Saj to je tisto; vkljub temu, da se vrše že leta in leta gospodinjski tečaji po vaseh in trgih (in mestih), in vkljub temu, da imamo izborne gospod. šole (v Šiški, v Repnjah, v Šmihelu, v Mali Loki, v Marijanišču itd.), je vendar še toliko deklet, ki nočejo te ugodne prilike porabiti v svojo izobrazbo. Včasih so seveda tudi matere krive, da hči ne gre v tak tečaj. Poznam mater, kmetico, ki je z veliko težavo spravila svojo hčerko, dovršivšo osemrazredno šolo, v neko trgovino, kjer je bilo že več deklet zaposlenih. Hčerka je garala od jutra do večera in raztrgala več čevljev, kakor je znašala mesečna »plača« (menda 400 Din). Pa je materi dejal neki sorodnik: »Vzemite hčer iz trgovine, dajte jo v gospodinjsko šolo, za stroške vam pomagam jaz, vsaj za polovico; hčerka se bo kaj naučila, in ko se bo omočila, bo znala kuhati in vsako gospodinjsko delo.« Pa kaj je mati odgovorila? Na kratko se je odrezala: »Moja hči ne bo delala.« Bumf! — No, hvala Bogu, da takih nespametnih mater ni dosti.

Prav te dni smo prejeli od prav ugledne strani dopis, ki obravnava to naše vprašanje. Dopis prav radi priobčimo. Glasi se:

R. B.: Težave pri izbiri ženskih poklicev.

R. B.:

Težave pri izbiri ženskih poklicev.

Pri nas postaja žensko vprašanje poklicev vedno bolj pereče. Nekatere si pomagajo same, da si poiščejo kruha tam, kjer so služili skoraj po večini le moški. Po več čevljarških delavnicah n. pr. opazimo prav spretnne pomočnice, ko lepijo in sestavljajo vrhne dele skupaj. Mislim, da se prav lahko zanesemo, da bo to delo dobro opravljeno. Pred vojno sta bili v Ljubljani menda le dve ali tri frizerke. Danes je to drugače. Marsikakšen tehnični biro ima risarice, s katerimi so šefi popolnoma zadovoljni. V keramičnem obrtu se že tudi prav lepo udeležujejo posameznice. To so seveda le drobci, ki pa vendar kažejo, da si iznajdljivo dekle pomaga pošteno do kruha.

Po mestih in industrijskih krajih je vedno večja borba za kruh. Vse sili v šole in študira tako rekoč brez cilja. Posledica je, da raste dnevno število

študiranege proletarijata, ki ne ve ne kod ne kam. V tem oziru se že začnemo približevati kulturnim državam, kjer je več šolanih brez posla, kakor nešolanih v širšem pomenu besede. Tam začne ženska segati po raznih službah, ki izgubljajo na zunaj, sicer ne vem kako bi se izrazil, vendar nudi boljše in udobnejše življenje kakor marsikateri naši mestni gospodični, ki »gara« za 400 Din na mesec in je vedno v strahu, da ji odleti še ta bore košček kruha. Ne vem, zakaj ne bi šla uradniška hči v dobro hišo kot pomočnica gospodinje lepo povedano, ali po nraše »grdo« »služit za kuharico«. Bogati ljudje imajo zdrava in udobna stanovanja. Tudi vsi uslužbenci imajo boljša stanovanja, kakor marsikatera gospodična z majhno plačo. Kar se hrane tiče, je prvovrstna. Za počitek je sigurno preskrbljeno in za počitnice tudi. Plača je sicer skromna, ali ostane ji vendar več, kakor marsikateri drugi. Naše petične Američanke, ki so prišle pred leti v Ameriko, so začele skoraj vse brez izjeme po hišah služiti in so postale kasneje najboljše gospodinje, žene in matere. Kadar se bomo pri nas otresli predsodkov, da je za tako zvane boljše ljudi sramotno, pošiljati otroke učiti se raznih obrtov, potem bo tudi marsikatera kriza lažje rešena.

V človeškem življenju je pač tako, da se vse giblje. Enkrat se posreči kakšni rodbini, da spravi vse otroke k dobremu kruhu, ali vprašanje je, če bodo dosegli tudi otrok otroci iste položaje. Enkrat gre morski val gori, potem zopet doli. Vsi otroci niso enako nadarjeni in niso vsi za studij. Ni dolgo tega, kar sem slišal nekega odličnega Zagrebčana povedati sledeče: »Moj najmlajši sinko ni za študij. Ker pa hočem, da bo tudi on koristen član človeške družbe, ga bom dal učiti za slaščičarja. Ko potečejo leta, mu otvorim slaščičarno in bo zopet ugleden meščan kakor njegovi kolegi.«

To je torej le nekaj misli, ki so vzete iz življenja za življenje. Vsak kruh je dober v pomanjkanju, samo da je pošten. Mladostni predsodki kmalu minejo in potem greni kes zaradi zamujenega.

Franjo Neubauer.

Grobovom.

I.

*Grobovi, težko vam je, peti
iz prsi, ki so polne nad,
iz toplega srcá, ki ljubi
in tuj jesenski mu je hlad.*

*Vi upe jemljete najlepše,
ljubezen vsa ugasne v vas,
topline majske ne poznate,
jesenski le in zimski mraz.*

*Grobovi, težko vam je peti,
saj vlada v vas le molk strášan,
beseda sladka, spev radósten
iz vas ne dviga se na dan.*

*Molči mi pesem vriskajoča,
stojim nad vami, v vas strmim.
Kako je bridka misel moja,
kako težkó se ž njo borim!*

*Pustiti vse, za vse umreti!
Ne, ne, — saj to mogoče ni! —
»Haha! Mogoče? — Mora biti!«
iz grobne roga se prsti!*

II.

*Okrásil vas je svet.
Sam v žalost je odet,
a vam najlepših cvetk je dal,
na vas je lučice prižgal.*

*Ne vam, le njim, ki v krilu
počivajo temin
podarja rože, vence
in svečice spomin.*

*Zakaj? Saj njihove oči
ne vidijo, kako žari,
kako v jeseni vse cvetè,
kako ovenčano je vsè!*

*O, vidijo pokojni!
Odprto je nebó,
nešteti milijoni
na zémľjo doli zró.*

*Telesne ste oči zaprli,
grobovi, dušnih mogli niste!
Upirajo z nebá zdaj rajni
pogleda tople, solnčnočiste!*

Iz popotne torbe.

Spomini s potovanja po Siriji, Egiptu in Palestini.

Z očetom sva merila cesto iz Šmarja proti Ljubljani. Včasih sva molčala in kot rodoljuba uživala lepoto naše zemlje, včasih govorila, kakor bi prišla po desetih letih prvič skupaj. Prav tam pred Rakovnikom mi je povedal:

»Fantje smo bili včasih zdrave korenine, tudi Jernač je bil fant na pravem mestu. Vedno se je dobro odrezal. Samo enkrat ga je pošteno polomil. O velikonočnem času je bilo. Zbrani smo bili pri izpraševanju. Jernač je dremal v prvi klopi. Seveda je župnik izrabil to priliko in ga vprašal:

»Hej, Jernače, kje se je rodil Jezus?«

Jernač se je hitro znašel:

»V Afri — Afri — res, v Afriki.«

Kam pa je bežala sv. Družina?«

»V Azo — Azo — Azijo,« je slednjič le dopovedal. Pa je Jernač opravil izpraševanje, mi drugi smo pa še precej časa odgovarjali na učena vprašanja.

Končni uspeh je bil: dobrodušni fantje smo krstili Jernačevo posestvo za »Afriko«. In tako je ostalo. Zato je oče vedno tehtal moj sklep: ali le v »Jernačevo Afriko in Azijo«, ali v pravo, daleč črez morje. Seveda sem si ogledala »Jernačevo Afriko« in tudi pravo Afriko — Egipt, pa Azijo — Sirijo in Palestino.

•

V maju je bilo. Prvi šmarnični akordi so se prelivali preko poljane proti gozdu, kjer so se jim pridružili drugi, da so se dvignili pod nebo v zahvalo Vsemogočnemu in majniški Kraljici.

Dvanajst potnikov nas je bilo na ljubljanskem kolodvoru. Vlak je monotono pridrvel in prav tako oddrvel z nami preko meje na italijansko ozemlje. Benetke so bile naša prva postaja, kjer smo pozdravili na morju naš novi dom za tri tedne: nemško ladjo »Monte Olivia«. Ponesla nas bo preko širnega morja v nov svet, v orient, na vzhod.

Na Jadranu. Benetke se oddaljujejo, na krovu odmeva godba v pozdrav tistim, ki ne morejo z nami. Hidroavijon je zadnjikrat obkrožil ladjo in se spustil v morje. »Monte Olivia« plove po odprtem morju in reže valove po določno začrtani poti. Nad tem mogočnim galebom se razpenja modro nebo. Solnce jo zlati z rumenimi prameni, ki zatrepetajo na mogočnem kolosu, ki pa hite naprej, da poljubijo sinje valčke. Solničnim žarkom, zlatim pramenom izročam na krovu pozdrave, da jih poneso ljubljani domovini in ljubljani materi kot tih, božajoč dih, ki naj izravna njeno razorano lice in vsem, ki so ostali doma, pa v duhu hite z nami.

•

Prav živahno je na ladji. »Monte Olivia« je kolos, ki je prav udobno urejen. Sprejeti more 1500 potnikov, to pot jih je le okoli 1100. Pisana družba je: nad 20 različnih narodnosti, med temi nekaj prav zanimivih tipov. Starejša dama ima s seboj dve želvi. Za ponižni živalci skrbi in jih hrani kakor drugi psičke. Ko jih nahrani, jima obriše celo gobčke.

Drugi starejši potnik — hm, večkrat sem si mislila ob srečanju: majhen mož na prste stopi — prebiva v večji kabini sam. Pravi, da je rad sam, ali »alleini, alleini«.

Telovadni učitelj — vsako jutro telovadi na spodnjem krovu, teka in izvaja proste vaje. Pa smo se ga navadili.

In tisti mali učitelj — vsakomur razlaga, kako številna družina ga željno pričakuje doma, sicer je res: ponij, mačka, psiček in ptička, seveda sestri omeni nazadnje.

Stara gospa ima na ušesu poklopec, drugega na prsih. Pravijo, da radio posluša, samo ne znam si razlagati odkod.

Pa še mnogo prav svojevrstnih tipov je bilo vmes.

Polagoma smo se bližali naši obali in pozdravili tihi, sanjajoči citadeli ob vhodu v Boko Kotorsko. Obkrožal nas je naš hidroavijon in nam prinesel pozdrave od domovine. Prepluli smo Boko do Kotora, še zadnji pozdrav našim goram — jadrali smo naprej ob albanski in grški obali.

*

Umetnik Feuerbach je naslikal sliko: domotožje Ifigenije. Ifigenija mora v najlepši mladosti v tujino. Z neutešenim hrepenenjem se spominja svojih ljubljenih in grškega solnca. Na obrežju tuje dežele samotari in zre v daljno obzorje, kjer se zgrinjajo valovi in megle. Vsak utrip boleznega srca izraža domotožje.

»Olivia« je pristala pred grškim otokom Krkom. Izkrkali smo se in z motorini prepeljali na otok. Na tej zemlji pa gledam v duhu drugo sliko, ki je ni slikal umetnik marveč svetovna vojna.

Pred štirinajstimi leti je bilo — v hudi zimi. Srbska vojska, izmučena in blede, je dosegla po prehodu čez albanske gore otok. Obupne oči so se obračale proti albanskim goram. O da, proti albanskim goram: tam preko so pustili svojo zemljo, svoje domačije, ljubljene svojce. Tudi njih pogledi so izražali domotožje in trpko bolest slovesa.

V bližini otoka Krka leži otok Sv. Vid, kjer so našli svoj zadnji dom begunci, ki so popolnoma opešali. Obiskali smo njih grobove in jim izročili pozdrave ljubljene domovine. Gomile prerašča trava in plevel, morje jim dan na dan buči poslednjo uspavanko, njih križi pa nam pričajo, da so naši ubogi bratje, ki jih ni bilo strah pokloniti svoje življenje ubogi domovini.

*

Počasi se nam oddaljujejo: grške gore, Peloponez, nekaj časa smo na odprtem oceanu, Kreta, zopet morje — samo morje, v daljavi obrežje Cipra in slednjič prva azijska luč: svetilnik pri Beirutu. Vse razločnejši postajajo obrisi pogorja Libanona, nešteto lučic nam zamiglja v pozdrav. V Beirutu smo. Zasedli smo avtomobile in se zapeljali preko Libanona proti Baalbeku. Z desne nas je pozdravljal visoki sivi očak Hermon — najvišji vrh v Libanonu (ca. 2760 m). V Baalbeku smo si ogledali razvaline starih poganskih tempeljev. Seveda je nekdo vzdihoval:

»Res, vse je podrtó, zakaj so vse podrli!«

Vračali smo se z vlakom čez Libanon. Človek doživi na potovanju slike, ki ostanejo pač nepozabne v duši. In med take slike smem gotovo uvrstiti solnčni zaton, ki smo ga videli na Libanonu. Visoko na gorski progi smo, desno višje grebeni, levo pada pobočje v dolino. Počasi se zbirajo meglice, ki se strnejo v megleno morje. Val se preliva v val in kipi proti vrhu. Daleč v ozadju mesto Beirut, ki se blešči v zadnjih pramenih in ob mestu in tja do horizonta morja — peneča ravan. Nad njim solnce — žareča krogla, ki se spušča v morje in odseva v njem, na nebesni svod pošilja krvavordeče trakove.

Stemnilo se je že, ko smo zavozili v predmestje, v katerem so naseljeni v raztrganih lesenih kolibah grški begunci, ki so jih izgnali Turki. Razmršene glavice pričajo o veliki bedi. Zadostuje en pogled in veš, da si med domovi siromaštva in pomanjkanja, solz in tihih prošenj: vsaj pomilujte nas! Dočim

so drugi deli mesta razsvetljeni, v teh domovih vidiš le tuintam skromen plamenček svečke, ki si ne upa prav zagoreti.

Zapustili smo Beirut, vso noč pluli naprej in zjutraj pristali v drugem azijskem pristanišču, kjer se je treba izkrcati za Palestino: v Haifi. Del potnikov se je izkrcal in odplul s tenderji do obale. Godba jim je zaigrala v pozdrav: »V širni svet«. Želeli smo jim, da srečno dosežejo Gospodovo domovino, utešijo hrepenenje po Sveti deželi in se srečno vrnejo v naročje belega galeba. Mi drugi pa smo zapustili obalo, obljubili gori Karmel skorajšno svidenje in odpuli proti Afriki v Port Said.

Pravijo, da ni bil na morju, kdor ni okusil viharja. Na poti Haifa—Port Said je bilo morje nemirno, a pravega viharja nismo imeli. Vendar je bil krov precej prazen, po klopeh tuintam blede potniki, ki so pač veselo pozdravili suho zemljo, kjer se pač vsi občutimo najbolj varne. Dosegli smo Port Said.

V Port Saidu smo se izkrcali in zasedli vlak, ki nas bo popeljal v srce severnega Egipta, v Kairo. Vlak drvi mimo postaj, Suez na levi, Nil na desni. Kmalu zavoji v puščavo, oblaki rumenega prahu spremljajo vlak. Nepregledna peščena ravan, od časa do časa vasica fellahov: kakih deset koč tesno skupaj, ki so zgrajene iz nilskega blata, brez oken, brez vrat: luknje služijo temu namenu; pokrite so s trstičjem, slamo in blatom. Ob kočah nekaj palm in zopet peščena ravan. V tej ravnini počasi, samozavestno stopa ladja puščave — kamela, ob njej egiptovski fellah v dolgem kaftanu s tarbušem na glavi. Bližamo se Kairi, na desni zagledamo piramide, ki ostavijo v nas željo, da bi skoraj bili ob njih.

Kairo. Z vodnikom smo si ogledali znamenite mošeje, arabsko visoko šolo Seveda nas pa nekateri arabski učitelji niso gledali kaj prijazno, ker smo radovedni Evropci vtaknili svoje nosove v knjige njih nadebudnih dijakov. Vodnik nas je rešil zadrege.

V Kairi vlada prav živahno življenje po ulicah in bazarjih. Prodajalcev se komaj otreseš, pa tistih ubogih otrok, ki se pode dolgo pot okrog tebe, da ti osnažijo obutev za primeren »bakšiš«. Včasih te nadlegujeta dva ali trije hkrati. Pa se stepejo, kdo ti bo sledil. Fant, krepak in čil v gallabiji nosi nekaj albumov in razglednic, pa prodaja. Stara ženica nosi na deski nekaj sladkorja, ki ga ponuja tujcu sredi noči. Po ulicah polegajo utrujeni fellahi, tudi starke in otroci.

Čudno je res življenje v orientu. Človeka prevzame, da se še dolgo po vrnitvi v domači kraj vrača nazaj in znova prešteva spomine.

Obiskali smo Keopsovo, Kefrenovo in Mikerinovo, pa tiste manjše piramide v Gizah. Poleg piramid še počiva sfinga in gleda iz stoletja v stoletje. Bili smo tudi na razvalinah starega mesta Memphis, tudi grobišča — sarkofage bikov smo pozdravili, in piramide v Sakkari. In tam ob piramidah nepregledna rumena puščava, ki sanja in čaka, kdaj jo obišče človek.

Vrnili smo se v Kairo in z vlakom zopet v Port Said, kjer so nas pozdravljali znani akordi z »Monte Olivie« in skoro smo bili v njenem naročju.

Izstopili smo v Haifi, zasedli avtomobile in zdrčali ob Karmelu, odkoder nas je pozdravilo tiho svetišče, med žitna polja, dalje po dolini Ezdrelon. Iz doline se dviga gora Tabor, kraj Gospodovega izpremenjenja. Tod je

hodil Gospod med žitnimi polji. Motor je monotono brnel svojo pesem, mi pa smo molče uživali lepoto pokrajine. Doživeli smo sliko: Jezus med njivami. V duhu smo videli Jezusa, ki je šel preko polja in nam delil svoj blagoslov.

Že se je zableščalo v solncu Marijino mesto Nazaret. Še naprej nas je vodila pot: k jezeru, kjer je tako rad bival Gospod. Ob tem jezeru je mislil na svojo nevesto: sv. Cerkev. In če bi nam ob tej uri kdo tudi lepo opisoval dogodke, ki so se godili ob jezeru Genezareškem, želeli bi tihe ure, da more duša sama prisluškovati pesmi valčkov.

Vrnili smo se v Ljubko mesto, ki leži med oljkami, palmami in kaktusi.

Marija te je posvetila, belo prijazno mesto. Gospod blagoslovil s svojim tihim življenjem!

Hišice niso razkošne, skromni tihi domovi, palme, oljke in pinije senčijo njih vrtove. Tam v zatišju pa sanja svojo zgodovino Marijin studenec in napaja s svojo vodo kakor nekdanj, ko je Marija zajemala iz njega, vse žejne. — Obiskali smo cerkev Marijinega oznanjenja in pod cerkvijo Marijino stanovanje.

Nazaret: v tvojem objemu naj bi sleherna dekliška duša občutila tiste utripe, ki jih je preživela Marija, ko je živela s svojim Bogom skrito, tiho življenje. Tu naj doživi v vsej polnosti misijo svojega življenja, in naj napolni svojo dušo s tisto ljubeznijo, ki pozna le dve poti, da služi Bogu in bližnjemu.

Težko nam je bilo ob odhodu iz Nazareta, ostala je v nas želja, zopet in zopet videti belo mesto. Cesta se je spuščala, se zopet zvišala, bili smo med žitnimi polji, dolgo smo se še ozirali na Marijino mesto, slednjič ga gledali le še v sivih obrisih — in tudi Nazaret je bil za nami. (Dalje prih.)

Franjo Neubauer.

Tvoj grob.

*Tvoj grob me danes kliče
čez reke, dole griče.
Poslušam klic potr!
Pri meni več ni cvetja,
jesen je, ni poletja
in zamorjen je vrt.
Do tja, kjer tebe prst zagrinja,
ne more trudna mi stopinja.*

*Kako me misel muči:
ne morem prek daljav!
Ne more niti luči
prižgati ti ljubav.
Le krvaveča želja
in misel brez veselja
na grob ti pohiti,
da mir ti zaželi.*

Pavla M.:

Trpljenje.

Trpljenje — je božji pozdrav naši duši.

Trpljenje razbije malika, ki smo si ga ustvarili in nam pomaga graditi cerkev za Gospoda.

V trpljenju leži ljubezen Gospodova, kot biser v školjki.

Trpljenje ni svinčena peza, ki nas pritiska k tlom. Iz trpljenja si napravi naša duša peroti, ki jo rešijo zemlje, da se more dvigniti prav do neba.

Majhne neprijetnosti še ne smeš imenovati trpljenje in ne tarnaj, če ti je majhen kamenček na poti.

Veliko trpljenje — navadno molči in vzbuja spoštovanje.

Kako si čuvamo zdravje. (Nadaljevanje.)

Zadnjič smo začeli poglavje osebnega čuvanja zdravja. Poudarili smo potrebo pogostega in rednega umivanja in kopanja. Še par misli dodajmo k temu. Pravimo: Kopanje je potrebno. — Že res, toda dandanes so silno redko posejana med nami kopališča, kjer bi mogli ceno skrbeti za snago in zdravje vsi oni, ki nimajo lastne kopalnice v svojem domu. Kje smo še od onih časov, ko bo vsak meščan imel priliko, da se tedensko vsaj enkrat okoplje v topli vodi!

V kopališčih je na razpolago topla in mrzla voda; kopati se je mogoče v podolgasti banji (ali kadi) in pod škropečim dežjem prhe. Pod prho se telo posebno dobro spira, ker padajo vodeni curki od zgoraj doli.

Poleg kopališč s toplo vodo in ločenimi oddelki za poedine kopalce poznamo še skupna odprta (športna) kopališča z mrzlo vodo, za kopanje poleti. Služijo nam za osveževanje in okrepitev telesa. V velikih betoniranih bazenih se da tudi plavati. V skupnih kopališčih je treba pozorno paziti na snago, zlasti za-
brani vsako pljuvanje v vodi. Bazene je dolžnost redno in popolnoma snažiti, sproti pa naj se delno čistijo z dovajanjem sveže vode ter odtekanjem prejšnje. Kraj bazena so navadno zgrajena lesena ležišča za zračne in solne kopeli.

Da, tudi zračne in solne kopeli imamo, ne samo vodne. Čeprav zraka ne vidimo, vendar ga na golem telesu čutimo. Valuje naokoli, ohlaja, suši. Z zrakom vred oblivajo telo razni solni žarki, v senci le posredno in v manjši meri, pod solčno pripeko pa obilno in z vso silo. Ljudje, ki delajo — lahko oblečeni — na zraku, so videti zdrave, zagorele polti in krepi. Zrak jih utrja. Utrjuje na ta način, da obliva golo kožo ali vsaj skozi tanko obleko prodira na njo. Človek, ki ima od bivanja na zraku dobro utrjeno kožo, se ne prehladi zlepa. Zato glejmo, da se ne bomo preveč zavijali v oblačila ter si mašili razne telesne odprtine. Večkrat, zlasti izven zime, se pa slecimo na prostem ali vsaj v sobi za 10—20 minut, da nam veter (= zračne struje) zapihlja po koži in jo krepi. Najmanj, kar si brez dajnjega moremo kopati v zraku, so spodnji udi ter glava in gornji del života.

Učinkovite so kopeli na solncu. Solnce greje in kemično draži. Kadar greje, pospešuje obilen dotok krvi na ogrevana mesta, s tem se tisti deli bolje hranijo in popolnejše razvijajo. Kemično draženje (povzročeno po ultravioletnem snopu solčnih žarkov) pospešuje živahnejše delovanje poedinih telesnih celic.

Predolgo solnčenje naenkrat ni prijetno. Lahko se vname koža, peče nas, boli glava, postajamo zbiti. Prehuda pripeka more izzvati celo nevarno solnčarico.

Poleti, ko je čas in vlada solnca, je doba nabiranja zdravja. Posebno velja to za prebivalce mest. Ne zamudimo lepih priložnosti za kopičenje zakladov zlatega zdravja!

Za čuvanje zdravja je potrebna primerna obleka. Poglavitna naloga oblačil je ta, da varuje telo pred raznimi škodljivimi vplivi (mrazom, vročino itd.). Najboljša bi bila ona obleka, ki bi imela vse lastnosti zdrave kože: kakor bi nanesa potreba, bi propuščala zdaj več, zdaj manj toplote. Tudi bi se morala dati prati in osušiti. Vseh teh svojstev obleka pač nima; skušamo pa jo kolikor mogoče približati takšni idealni uporabnosti. Zato je nastal običaj, da nosimo spodnje perilo (da se lahko pere) in vrhnjo obleko. Blago zanje izbiramo različno tako glede izvora in skladnosti kakor glede barve. Temnejša barva slabše prevaja toplino, svetla obratno. Poleti temu primerno nosimo bele in

druge svetle in tanke obleke, pozimi gostejše tkana in črna ali sorodno barvana oblačila.

Telesna oprava ne sme sprečevati kože (kot najvažnejše telesne odeje) v njenem fiziološkem (= zdravem) delu, prevajanju topline, znojenju in kožnem dihanju. Pravtako ne sme biti tako tesna, da bi zadržavala telesne kretnje.

Moda ali vsakoletni estetski (= lepotni) predpisi o izdelavi oblačil so le v toliko smiselni in dopustni, v kolikor ne ovirajo prvotne naloge nošnje oblek: čuvati zdravje. Kdor modi pretirano sledi preko teh in še drugih mej (predvsem čuta sramu), ta priča o suženjskem nagnjenju lastnega okusa ali pa še o čem hujšem.

Ocenimo svojstva tkanin, ki nam služijo za oprave! Platno dobro upija vlago in je trpežno. Primerno je za spodnjo obleko (perilo) ter za vrhno poleti. Platnu najsorodnejša je bombažasta tkanina. Služi v iste svrhe. Svila je pač za oko lepa, tudi trpežna je lahko, toda draga je in slabo upija mokroto, a z nje pranjem je težava. Volneno blago vsebuje med nitkami mnogo zraka. Le-ta slabo prevaja toploto. Volnena oblačila čuvajo telesno toplino, slabo upijajo vlago, so primerna kot vrhnja obleka v hladnem času zlasti pri ljudeh, ki ne delajo toliko telesno. Še eno odlično svojstvo ima volna. Gibka je, telesa pri delu prav nič ne ovira, se gibom brez tiščanja prilagodi. Kot perilna spodnja obleka pa volna ni prijetna in dobra; draži kožo s svojimi dlačicami k srbenju, zadržuje — posebno pri gibanju mišic — vlago, na koži se potem nabira znoj, ki se ne more sprosti posušiti. Različno nazvane vrste blaga so skoro vse stkanе iz imenovanih sestavin.

Tudi kože živali in gumi so uporabne za obleke, seveda le za gotove poklice. One ne propuščajo (ali le skrajno slabo) toplino. So za deževno in slabo vreme zlasti pri poklicih, ki so zelo izpostavljeni podnebnim neprijetnostim. Pri dežnih gumijastih plaščih so izpod pazduh zvrtnе luknjice, da vlaga potuje skozi.

(Dalje prihodnjič.)

Lojzka Horvatič:

Zemlja ruska — zemlja mučeniška!

*Zemlja ruska, zemlja mučeniška!
Tvoja tla so polna solzā,
tvoja tla so polna nedolžne krvi...
Verni molčē trpē — za Krista!*

*Zemlja ruska, zemlja mučeniška!
Razdejana so tvoja svetišča,
razdežani božji oltarji,
da vstali bodo novi nekoč
o zlati nebeški zarji...*

Pavla M.:

Dobrosrčnost.

Najmanjše darilo je mnogo vredno, če ga spremlja topla beseda dobrosrčnega človeka.

Dobrosrčen človek poklanja darove še tedaj, ko je njegova roka prazna.

Dobrota ni nikaka miloščina — ljubezni je samoumevna.

Cemu hodimo ljudje brez umevanja drug poleg drugega, ko more sama dobra beseda prinesiti že toliko toplega veselja?

Glavni vzrok ločitev niso v prvi vrsti velika nasprotstva, temveč majhni vsakodnevni prepiri, katere bi mogli s tiho dobroto največkrat premostiti.

Srčna umetnost je neprijaznost vračati z dobroto.

Sv. Elizabeta

Kadar dom kliče . . .

Povest iz naših dni.

(Nadaljevanje.)

Poročilo o tem je prišlo h Klemenovim; eden izmed rešenih je pisal svoji ženi pretresljivo preprosto:

»Moja žena in petero otrok naj vsak dan moli za mojega rešitelja!« Pismu pa je pridejal tudi še poročilo Klemenovim: »Ne vem, če bom še živ prišel domov, a to pot je rešil Vaš sin mene in moje tovariše gotove smrti. Vsi smo jokali, ko smo ga videli tako ranjenega. Nezavesten je obležal; santejci so ga odnesli na obvezovališče. Še je živel. Bog ga ozdravi!«

Kakor strela je zadelo to pismo Klemenove. Jerica in Manica sta na glas zajokali, mati pa je sedela vsa trda brez vsake barve na licih. Potem pa je zajokala: »Jaka, moj fant, moj dobri otrok . . . Ne, ne, saj bo živel! Bog nam ga bo domov pripeljal!«

Bled in molčeč je slonel oče ob mizi. Roka, v kateri je držal pismo, se je tresla. Močnega moža je do dna pretreslo . . . Ostanek njegovega ponosa se je zrušil . . .

To, kar je storil njegov zavrženi sin, je bilo več kot samo dolžnost. Požrtvovalnost je bila to, veličina!

Zravnal se je, nerodno stopil okoli mize k jokajoči ženi, objel jo je in rekel: »Mati, ne jokaj! Vse je zopet dobro. Jaka je zopet naš sin . . . Ponosen sem nanj!«

In naslonila mu je glavo na široke prsi in je glasno zajokala. — — —

Stari Klemen ni ničesar napravil le polovičarsko. Še tisti dan je pisal na Jakov regiment, v kateri bolnici je in če . . .

Čas boječega in nestrpnega pričakovanja je napočil; dnevi, tedni in meseci so prešli, ko so Klemenovi zaman pričakovali poročila o Jaku. — —

Toda v tem času duševne napetosti je stari Klemen spoznal — najprej osramočen, potem omehčan v dnu duše in nazadnje v hipno prebujenem očetovskem ponosu in očetovski ljubezni, da zavrženi sin prav za prav nikoli ni povsem izginil iz njegovega srca, da je prav v skritem srčnem kotičku še vedno tlela iskrica ljubezni, ki je ni mogla upihniti niti upravičena nevolja in jeza, ne ponižani ponos . . .

* * *

»Ali morem še kaj storiti za vas, dragi prijatelj?« se je sklonil sočuvstvujoče vojni duhovnik vojne bolnišnice nad popolno mirno ležečega ranjenca.

Ni bilo odgovora. Pozorno se je zazrl v poteze grozno zdelanega moža, ki je bil ves povit v povoje in zaveze, katere so pa iznova zopet okrvavele. Ali se mar zopet izgublja v nezavest?

Ne, s težavo se je dvignila desnica, edini zdrav ud. Roka kaže v neko negotovo smer. Ustne se gibljejo . . . poskušajo oblikovati besedo.

»Pil bi rad, siromak?« Odklonilni mig roke, ki pa kaže na mizico poleg postelje.

»Da, tukaj je. Stotnik je je položil sem, ker ste spali,« in mu poda visoko odlikovanje; toda ranjenec se bridko nasmehne in roka zamahne. Neodločno iščejo duhovnikove oči po okolici.

»Ah, listnico bi rad!« vzklikne končno in seže ponjo na stol poleg postelje. To je bilo! Skrbno je gledal bolnik, ko je kurat vzel iz listnice dvojce pisem in mu jih ponudi. Pa to ni še bilo pravo. S težavo je skušal odpreti notranji predel listnice in ko mu je kurat pomagal, je izvlekel iz njega raz-

trgano beležnico in jo dal s komaj slišnimi besedami: »Po moji sm...« in beseda mu je zamrla na ustnih.

»Da, da, tovariš, gotovo bom oskrbel,« je obljubil duhovnik ginjen. Moj Bog, ta strašna, a tako junaško prenašana bolečina mu je šla k srcu.

Za hip se je zazrl kurat v obraz onesveščenemu; potem je pogledal pismi, ki ju je držal v roki. Prvo najbrž za starše, drugo pa na gospodično Lenico Koren...

Duhovnik se je zamislil... Kaj ni v sosednem lazaretu zdravnik tega imena? Če se ne moti, je prav iz tistega kraja, kamor je pismo namenjeno. Morda sorodnik?

Še danes po službi bo jezdil tja in pisma in knjižico bo vzel s seboj.

Seveda je bilo že precej pozno zvečer, preden je mogel sklep izvršiti. Pa še je moral dobro uro čakati, da so zdravniki opravili svoje delo in se izluščili iz svojih okrvavljenih halj.

Pri cigareti sta sedela potem in dr. Nande Koren je pozorno poslušnil, ko je slišal, kakšen vzrok je pripeljal kurata k njemu in hlastno je segel po pismih.

Na Klemenove! In ta pisava — moj Bog, Jakova je. Skočil je pokonci. In to pismo na njegovo sestro...

Torej je le res! Seveda, takrat kako se je Lenica ustrašila in potem, kako je bila zamišljena in še pozneje tako zelo resna. O, pač, saj je nosila tako težka bremena!

In Jaka? Ali ga je morebiti ta ljubezen rešila propasti? Nande Koren si je pokrtil oči; njegove misli so begale daleč tja v domovino...

Seveda, tedaj bi bil Lenico resno svaril pred Jakom; toda zdaj, ko leži Jaka tam v sosednjem lazaretu, razbit, raztrgan, morebiti v zadnjih zdihih... o, ta pa je preizkušen, kakor zlato v ognju, zmagalec, ki je s svojo žrtvijo zbrisal vso krivdo.

O, Lojze Mejač mu je že davno vse povedal. — Široko se mu je odprlo srce za prijatelja izza mladih dni. Le hitro k njemu!

»Da, prijatelj iz mladih let,« je razlagal kuratu. »Le hitro! Pa bova vzela avto; vaš sluga naj pride jutri zjutraj po vašega konja!«

In kmalu je stal ob ležišču v vročici ležečega prijatelja in je prisluškoval njegovim raztrganim besedam, ki so se vse sukale okoli imena njegove sestre Lenice.

Mladi zdravnik je z vlažnimi očmi gledal prijatelja in vse mu je bilo jasno...

Boječ pogled, kot v kako svetišče, mu je šinil v knjižico v roki, ki je izgledala kot nekaj dnevnik; tu je čital par vrstic, tam kratek odlomek. Večkrat je med čitanjem potegnil sumljivo preko oči, na tihem pa je obetal: Takoj jutri pošljem pismo in zvezek Lenici. Čemu čakati, da se vrata večnosti za njim zapro? Da ga ne doseže nobena beseda odpuščanja in ljubezni več?... Takoj naj zve!

Na lažno je stisnil zdravo roko Jakovo, ki se je stresala v njegovi, napravil še ta ali oni poizkus na bolniku, ki pa se ni zavedel. Nato je odšel k zdravniku, ki je imel Jaka v oskrbi.

Ta je skomiznil z rameni.

»V vaš lazaret ga spraviti, gospod tovariš, mislite? Izključeno v tem stanju, kakor sami vidite. In upanje?... Hm, kdo bi mogel to vedeti? Tu doživljamo stvari, ki dan za dnem prekrizujejo naše račune. Ni izključena možnost, če preživi prihodnje dva, tri dni. Seveda pohabljen bo, revež, ostal;

nogo smo mu morali vzeti. Druge rane kakor tudi so strašne, vendar niso smrtno. Torej, gospod tovariš, če ga bomo spravili tako daleč, ga seveda lahko dobite.»

11.

Tam daleč od bojnega polja sedi pri zastrti svetiljki blede dekle v svoji sobici. Listi papirja s krvavimi madeži trepetajo v njenih rokah. Vedno, zopet in zopet briše solze, ki ji zastirajo pogled in se mešajo s krvavimi madeži na papirju.

Novemberski viharji so tolkli z golimi vejami po oknih, na votli tepki se je oglašal skovir; strašno je odmevalo skovikanje v temno noč.

Mrtvaški ptič! Lenica se je zdrznila; mrzab jo je spreletel. Pa se je otresla neprijetne misli ter je sklenila roke: »Ohrani mi ga, Gospod! ... Naj ga ne izgubim zdaj, ko sem spoznala globino njegove duše, ko je našel Tebe, Gospod; naj ga ne zgubim v drugič! Veliki Bog, dobri Bog, vsemogočni Bog ...»

S tresočimi rokami je poravnala liste in se je iznova zatopila v čitanje ...

* * *

Kakor prikazen je stopila tvoja slika pred mene, po letih pozabe, ne po letih želje po pozabi!

Lenica ... ah, Lenica — — v svoji ljubkosti in nežnosti! In tako blede in suha! In globoke, rezke zareze okoli usten in izraz tvojih oči, vse to mi dovolj pove!

Trpela si, Lenica, trpela zame! Nevredneža, ki si ga morala pozabiti, nisi pouosno in lahko iztrgala iz srca — — pač ne. Vse male, a tako globoko zrastle koreninice, ki si jih morala izruvati, so napravile prav toliko skritih ran in ranic, četudi so krvavele na znotraj.

Kako globoko se nagiblje tehtnica moje krivde! Zopet in zopet se oglašča v meni: Ni odpuščanja! Ni odpuščanja!

Toda zdaj vem za pot pokore! Ti si mi odpustila; tvoje oči so mi povedale. In tvoja beseda: Dom te pozdravlja! — mi je vodilo.

Hočem si vnovič priboriti tvoje spoštovanje — četudi ostane ljubezen mrtva.

— — — — —

Da sem te smel še enkrat videti na pragu v novo življenje, se mi zdi prav poseben dar božji.

Pred nekaj dnevi sem napravil račun z Bogom. Po mnogih zablodah me je vodilo moje življenje, mnogo pokore bo treba. In hočem jo delati!

Morebiti se bo dalo moje prazno življenje še v dvanajsti uri izpolniti s koristno vsebino?

Grmenje kanonov tam z daleč govori silno resno mojemu srcu. Ko so se vozili vlaki, polni ranjencev mimo nas, — sem pogledal smrti v oči.

— — — — —

Jutri gremo naprej. Vse v meni je pripravljeno. Zdi se mi, da stopam nad nižinami življenja.

Nikakega navdušenja ni v meni, nikakih vzvišenih čuvstev; le zavest, da sem kamen, živ kamen v obzidju, ki brani naš dom.

Bolestna je le misel: Nisi sejal — nimaš kaj žeti! — Čemu sem živel? ... Moje življenje — neobdelana njiva.

Toda to je minilo.

Če bi smel še enkrat živeti to življenje — moj Bog, če bi se kdaj vrnil iz te morilne vojne — — —

Lenica, skrij v svoje ljube roke mojo ubogo dušo!

— — — — —

Grozno, pregrozno, kar tu vsak dan doživljamo!

Pred tedni sem napisal, da sem pogledal smrti v oči. Da, to je bila blede smrt, ki se je tresla v zijajočih ranah ...

Tu pa bega za nami rjoveča, zdihujoča, jokajoča, smejoča se smrt v najstrašnejših oblikah.

Tu je boj, naperjen proti smrti — v besneči togoti napada nož na nož, v misli na dom.

— — — — —

Čudovito lep večer je bil danes. Solnce je položilo svojo svetlobo po v dolžino raztegnjenih, gorečerdečih oblakih, potem pa je padalo, padalo v krvavo morje in je izginjalo. Istočasno pa se je na vzhodu pokazala dvojna mavrica, tako lepa, tako močna in cela, kakršne še nisem videl nikoli. V najčistejših barvah je vezala naše in sovražno bojišče.

Morda simbol? Morda opomin? Kakor ukopani smo gledali to znamenje miru. Vsak je mislil isto; v vsakem srcu je drhtelo isto vprašanje.

Odgovor je prišel takoj: kot na povelje so pričeli topovi svoj navadni večerni koncert. Z blazno togoto so bruhali ogenj sem in tja. Kakšna živa disharmonija!

Dom, o dom, tam daleč, v miru...

— — — — —

Ali še živim? Ali je duša še ostala v meni pri teh peklenskih grozotah?

Do pasu smo stali več ur v gnilih močvarah vmesnih jarkov, odrezani od naših; nad nami pa so rjoveli topovi vseh kalibrov. Grozne razstrelbe so nam trgale živce; krik, bolešni vzdih, grgranje, zadnji stresljaji, mir in — grozna nemost.

To je najstrašnejše, mirovati brez moči, brezdelno in nemo.

In ta boj z zagrenjenostjo!

Bog — Bog — — — kje si? Ali more biti to tvoja volja, da se tvoje stvari moré med seboj?

Videl sem tovariše, ki jim je zrla daljna, mirna neskončnost iz oči. Če si znotraj smrt premagal, potem ni več tako strašno.

Ti si večna Moč nad mano, Oče v nebesih — vso svojo bol, vse težave in skrbi za telo in dušo polagam v tvoje roke. Tu me imaš! ... In če v urah neslutnih bolečin, ko mi bodo živci odpovedali, ne bom več čutil tvoje navzočnosti, le neizrečno muko, strah in moči teme, stegni tedaj svojo mogočno roko! Dvigni me! Naj se ne raztrga vez, ki me je nanovo zvezala s Teboj!

— — — — —

Okoli mene je samota. Sredi ljubih tovarišev sem tako strašno sam. Gotovo bi našel med vsemi koga, ki bi mu mogel zaupati, a le to, kar zadeva splošnost, a moje srčne zadeve... Za to bi morala biti duša, ki pa je na svetu samo ena...

Moj Bog, moje hrepenenje zopet vstaja... in hiti k tebi, ki si nekoč razumela moje dušo... Toda to je končano za vedno.

Sam sem, samo jaz pri kompaniji, ki k meni nikoli ne zaide, pismo; pomilovalno me pogledujejo tovariši, kadar dele pošto.

Molči, srce! — Ali ne veš, kako pravi pesem: Iz mladostnih dni, iz mladostnih dni — — — daleč vse leži, daleč vse leži, kar bilo je moje, nekdanje moje...

— — — — —

Ali je res bil kdaj čas, ko sem večnostno vprašanje: Kako gospodariš s svojimi talenti? v svoji razuzdanosti in prešernosti preslišal? Ko mi je bilo le mar uživanja in sem srkal vase vse opojnosti življenja? In sem stopal na srca — na pošteno očetovo, ljubezni polno materino, brata in sester. In na edino, ki me je vse razumelo...

Lenica, moja Lenica!

O, moja izgubljena in zapravljen mladost!

Moj Bog, če je mogoče, daj mi časa! Kako lepo bi bilo, če bi smel nanovo postaviti temelje svojemu življenju!

V sovraštvo, ki vre med nami, posije kot zlat žarek misel, pozneje, ko vse to mine, pričeti novo plodovito življenje, polno dela in blagoslova; pa najsi tudi v najmanjšem krogu.

Lenica, kolikokrat si se nasmehnila mojim visoko letječim načrtom, mojim mislim v daljavo in širino. Pa si rekla tiho in preprosto, kakor je bila tvoja navada: Tudi čisto mal in omejen krog dela je lep. Saj nas duševno ne omejuje. Ali ni lepo gledati zrnje, ki smo ga sejali, kako raste in zori. — Takrat sem se smejal tvojim besedam. O, hotel sem te naučiti vročega hrepenenja po tujini in daljavi, po blestečih solčnih cestah tam v svetu. Skupaj bi bila šla po belih cestah, po katerih se sprehaja sreča...

In danes, Lenica, danes! ... Ne vem nič lepšega, nič prijetnejšega, nič ljubkejšega kot kotic miru in dela, ki bi bil pa poln sreče. — Lenica, najin dom je tak; a šele danes vem to, ko je prepozno, ko dom kliče in kliče, a ne morem do njega...

— — — — —

Vrane kriče,
v divjem poletu se k mestu pode.
Kmalu bo zima...
Gorje mu, ki doma nima!

Te Nietzschejeve besede o neusmiljeni brezupnosti zime in brezdomja sem videl danes ilustrirane.

Visoki topoli, ki jih veter neusmiljeno biča, stoje ob ravni cesti; ilovnata zemlja globi pod nogami. Na desni in levi temnozeleni močvare. Grozno in brezkraino samoto moti krik vran, ki se pode od topola do topola.

Žalost lega kakor siv netopir na človeka, tišči in mori. Tegobne misli kot ptice močvirnice begajo okoli človeka. Speči tovariši, trdna misel na smrt, žalostni, skoro človeški glasovi poginjavajočih konj — — velika ljubezen, veliko sovraštvo, grozotni nesmisel tega organiziranega človeškega klanja, žalostno izmaličenje pobeljene maske — človeške kulture, izza katere zija nenasitna žival — človek... O, te grozne predstave!

Zaman se zvijam, da bi jih prepodil, tiščim oči ... a z režečimi obrazi se sklanjajo čezme.

»Kmalu bo zima« in sneg, ki bo zakril mlake krvi in grobov brez števila — morebiti tudi mojega.

Ali bom tedaj našel »domov«? ...

Že dolgo mi ni kak dogodek segel v dušo. Pred menoj leži droban zavitek z napisom, ki stisne srce — pošiljatev materina: »Za ubovega vojaka, ki mati ne skrbi zanj.«

Sveta vsemogočnost materine ljubezni, ki prestavljaš gore! Ti postavljaš mostove čez prepade, pošiljaš ljubeče pozdrave v neznano tujino in si prepričana, da jim bo Bog pokazal pot med milijoni.

O, mati, — prvi pozdrav z doma, napisan s tvojo roko!

— — — — —

Okoli nas vrši, šumi in tuli — smrt. In nad nami sije čisto, jasno nekdanje solnce...

Mati, o mati, kako sem sam!

Da bi imel človeka...

Lenica, moja Lenica... Če pač hodijo kdaj tvoje misli na pot in iščejo in če bodo našle pot do mene — —?

— — — — —

Nikoli niso večerne zarje tako lepe, kakor v zgodnjepomladnih večerih. Na večernem nebu škrlatne gore, z zlatom obrobjeni oblaki. Nadzemska krasota! O — zakaj jokam, zakaj moram jokati?... Vse grozote bojnih poljan me niso ganile. In zakaj ob pogledu na čudovito lepoto, ki mi jo je sam Bog pokazal, — se je prelomila vsa trdota v meni in vsa moja notranjost je — tiha vdanost.

Lenica, ko bi mi bilo dano, da bi zdaj pokleknil pred tebe in položil glavo v tvoje naročje! ...

Jaz sem domotožje — ti si dom, mir, uteha...

— — — — —

Mnogo bolj smo zrastle z življenjem, kakor sami mislimo. Tudi po najhujšem boju, ko si gledal že smrti v obraz, se zaveš: Torej še živim! Še mi sije solnce; name čaka še kakšna naloga!

Stari Tomaž Kempčan mi je tu postal dober prijatelj; vsak dan berem iz njega. Da uravnesim svojo notranjost! Da razmislim večne resnice, ki so tu v ognju dobile čisto drugačno lice.

— — — — —

(Konec prih.)

Pavla M.:

Svetloba in toplota.

Temni in mrzli postanejo naši dnevi šele tedaj, ko ugasne v našem srcu sveti ogenj božje in človeške ljubezni.

Ne smeš tako dolgo čakati, da te bo že solnce obsijalo. Luč tvoje duše naj pozdravi vse, katere na potu srečuješ.

Solnce sije svetleje, ako se njegov blesk zrcali v srcu, ki se raduje v Bogu.

Zadovoljstvo napravi tvojo dušo svetlo in toplo; jeza in nevolja pa jo pokrijeta s črnimi oblaki.

Vsaka premišljeno zagrešena trdosrčnost ugasne v naši duši eno lučko.

Odgovori na pisma.

(Pomenki z gospo Selmo.)

Aspidistra. Na Tvoje ime sem se spomnila, pa ne vem, če je bilo zadnje; upam pa, da se boš že našla. Prav lepa hvala za pozdrave z R. in Tvoji prijateljici. To pot zaradi misijonskih predavanj nisem bila tam. Kako se pa sicer kaj imaš? Zopet se kaj oglasi!

Bela sestra. Prav res ne vem, zakaj si tako otožna. Ali se Ti je kaj hudega pripetilo? Vzrok mora biti. Morebiti si pa od narave bolj zaprta in ne iščeš družbe. Na izletu si pa vendar bila in še prijetno je bilo, kakor praviš. Nič pa ne poveš, zakaj je bilo tako prijetno. — In službo si spremenila? Ali si s to bolj zadovoljna? Glede prijateljic je pa tako-le: Ze sv. pismo pravi, da je dober prijatelj zlata vreden in človeško življenje je že tako urejeno, da vsako človeško srce išče prijatelja(ice). Le izjeme so tisti ljudje, ki tega ne potrebujejo. In navadno se tisti ljudje čutijo osamljene in si kdajkoli tudi zažele sorodne duše, a je navadno ne najdejo, ker je prej niso iskali, ali so jo celo zavračali. S Teboj ne vem, kako je; mislim pa, da razumem prav, da si želiš prijateljice, ker praviš, da ne veš, komu bi potožila svojo bol. Res pa je, da se pravi prijatelj in prava prijateljica težko najde. — Prihodnjic mi bolj natanko piši!

Težko srce. Pametno in pošteno dekle tudi v takem slučaju samo prav dobro ve, kaj sme in kaj ne sme. Že to, da si vznemirjena, je dokaz dovolj, da ni bilo prav. Ali nisi začutila nezvestobe v svojem činu? In če primerjaš: tu take zahteve, ki jim brez občutne škode na duši nikdar in nikoli ne bi smela ustreči, tam vse lepo, sveto in čisto, ali Ti je potem težko izbrati? »Kaj pomaga vsa lepota, ako srce lepo ni?« je rekel naš Slomšek. In če si dogovorjena, tako rekoč zaročena, čemu si begaš glavo in srce? Ali zvestoba slovenskim dekletom ni več sveta? — Seveda je zelo primerno, da vso stvar, kakor si jo povedala meni, poveš tudi pri spovedi in boš tudi tam dobila primernege pouka. Poišči pa si takega spovednika, ki mu zaupaš; saj imaš priliko. — Spomnila se Te bom tudi jaz pri molitvi. — Pozdravljena!

Zvezdica I. To kar se Ti je pripetilo, je čisto umevno, da Te plaši. Če bi se bilo to zgodilo samo enkrat in bi se bila Ti takoj zoperstavila in rekla: tega kratko malo ne dovolim, bi bilo to takrat prvič in zadnjič. Ker pa prvič nisi bila takoj ostrá in odločna, se je potem tako rekoč s Tvojo voljo

ponavljalo. Edino, kar Ti morem svetovati, je: 1. da kolikor malo hodiš tja, 2. če se zgodi omenjeno še enkrat, reci, da poveš gospodarju in potem to tudi stori. Pisma pisariti pa Ti ne svetujem, najmanj pa brez podpisa, ker na taka nihče ne polaga vrednosti. Na noben način pa tega ne smeš nadaljevati. — Sporoči, kako Ti je uspelo!

Romana. Lepo opisuješ svoje delo pri svojih gospodarjih. Že verjamem, da Te imajo radi in da tega ne pravijo kar tako. Vendar si pa nekaj prostosti vseeno privošči; saj toliko, kolikor Ti je gre, Ti je morajo dati. Seveda je pa umevno, da moraš tudi uvideti, kdaj Te lažje pogreše in ne zahtevaš prav za takrat, ko Te bodo najbolj rabili. Zaradi oči pa čimprej k zdravniku, tu pa ne pomaga noben izgovor, ne zaradi dela, ne zaradi česa drugega. In takoj mi sporoči, kako boš opravila! — Tvoj načrt za spomlad se mi ne zdi smešen; prav je, da si želiš še nove izobrazbe. Toda ne hodi v tujino prej, dokler nimaš zagotovljene službe pri poštenih ljudeh. In ne po kakih sumljivih posredovalcih in posredovalkah, ki vsemogoče obetajo, gotovega pa nič ne veš. Če imaš kakšno prijateljico tam, ki je tudi sama poštena in Ti bo preskrbela službo, že lahko greš. Toda v negotovost pa na noben način ne! — Na vsak način mi piši, kako misliš!

Rozalija. Zelo zanimivo opisuješ svoje življenje. Rada Ti verjamem, da se čutiš samo, zlasti če pogledaš druga dekleta, ki so pa vse bolj na zabavo navezana. Pot Tvoje prijateljice je zelo lepa in ni prav nič čudno, če si želiš za njo. Vendar se nanjo ne navezuj! Če Te Gospod kliče prav v svojo bližino, bo to najmočnejši magnet za Tebe. Seveda pa je za ta poklic treba: 1. poklica, 2. zdravja, 3. nekaj premoženja. Vse to pa se ne da prisiliti; zato skušaj razbrati v svoji duši glede poklica, vprašaj za svet spovednika in zdravnika in premisli, kako je s Tvojo doto. Prijateljica Ti bo gotovo sporočila, kako in kaj; Ti pa se posvetuj tudi tam, kjer se je ona. Sporoči mi, kako se boš odločila!

Ciklama. Torej se Ti želje uresničujejo. Seveda pa bo takih želj vedno še dosti, ki bi rada, da bi se Ti uresničile. Saj veš, da je človeško srce vedno polno novih želj. Veš pa tudi, da se vse nikoli ne bodo uresničile; zato je najbolje, da si preveč mnogih želj ne staviš za svojo bodočnost. Navadi se kaj odreči, dovoljenega namreč; potem Ti nikoli ne bo treba biti žal, kakor praviš, da Ti je. Seveda me bo zanimalo, kako se Ti stvar ureja.

Vijolica D. Prečitaj v odgovoru Rozaliji, ker je notri marsikaj tudi za Tebe. Če boš

spoznala, da Te Bog res kliče, potem se pa obrni na Klaverjevo družbo, ali na Rakovnik, ali k frančiškankam, kjer Ti bodo radi povedali vse pogoje in zahteve. Seveda pa je treba za spoznanje pravega poklica tudi mnogo moliti in prositi Boga razsvetljenja. Le še kaj se oglasi!

Preprosta. Pesmice sem oddala uredništvu, pa boš tam dobila odgovor. Zdi se mi, da priobčeni v tej obliki pač ne bosta; če se jih bo kdo usmilil in jih popravil, potem pa morebiti. Ni vse dobro za tisk, kar se mimogrede izgovorjeno še nekaj sliši. — Drugič pa še kaj drugega piši!

Sapientia. Seveda je prav, da si prišla! Čudno, da si morala toliko časa iskati korajže; kaj sem jaz tak hud medved? — Prihodnjič pa vse povej in vprašaj, kar bi rada!

Luč na gori. Tvoje pismo sem po uredništvu oddala g. zdravniku. — Zdaj, ko nimaš več toliko dela, pa le obširneje piši!

T. Pismo sem oddala v uredništvo za g. zdravnika in boš že dobila odgovor. — Veš, na zdravje moraš pa prav posebno paziti. Prav je, da pomagaš tudi v gospodinjstvu; tega naj bi se oprijelo vsako dekle. — Pa se še kaj oglasi!

Ovenela lilija. S Tvojim pismom v upravi niso vedeli kaj začeti, ker uprava »Vigred« samo razpošilja, prejema naročnino in plačuje račune zanj. Uredništvo sprejema rokopise, t. j. članke, povesti, pesmi, jih uredi in da tiskati. Jaz pa sem samo gospodinja tega-le našega kotička. Ko si poslala svoje pismo na upravo, pa ni bilo namenjeno upravi, ampak uredništvu in meni. Pa praviš, da želiš, naj se Tvoje ime ne objavi; saj je že zdaj dovolj objavljeno, ko pismo roma iz rok v roke, a vse radi Tvoje nepazljivosti. Torej drugi točen naslov: ali na uredništvo, ali upravo, ali mene, kamor je pač namenjeno!

Rožni dom

Francka G.:

Po zgledu sv. Elizabete.

Odkar se Stana zaveda, najde pot v Rožni dom vsak berač in vsak revež. In še dobro se spominja, kako se je kot majhno otroče bala siromakov in jim je le strahoma delila miloščino.

Nekoč pa ji je mama povedala zgodbo o sv. grofici Elizabeti: kako je na skrivaj živela skromno in je vkljub svojemu visokemu rodu in poklicu hodila med siromake in jim delila dobrote; in kako so ji v naročju zrasle prelepe rože, ko ji je gospod sprog zastavil pot in hotel vedeti, kaj gospa grofica nese v vas. — O, kako je poslej želela in kolikokrat skrivaj pokukala v zganjen predpasnik: da bi ji vsaj enkrat hotele zadehteti nasproti prelepe rože!...

Zastonj je čakala Stanka.

Bila je že večja in je prav sama gospodarila čez malo blaginico. Pa se je večkrat pripetilo, da je poprosil za blagohotno podporo »poplavljenec« ali »pogorelec«; Stana takim ljudem nikdar ne pregleduje listin, na katerih jim oblast dovoljuje nabiranje milodarov; smilijo se ji in domišlja si, da bi na tak način žalila uboge ljudi, kakor da bi dvomila

o njihovi resnicoljubnosti. Večkrat pa se je potem izvedelo, da ubogemu »pogorelcu« ogenj sploh ni mogel uničiti ničesar, ker ni nič imel; sploh pa je ogenj v tisti vasi divjal pred dobrim letom.

Za praznike je Stana pri Vincencijevi konferenci prigovorila revni družini precejšnjo podporo v gotovini; pa je prav kmalu zvedela, kako so ga tiste dni precej »žehlali« in so zapravili več, kakor je znašala podpora. — Stana je blažlostna. Brat, ki je že bolj spoznal svet in ljudi, se je posmehoval, komu naj še izprosi podpore, da ne bo trpel prehude žeje. Njej pa je bilo, kakor bi se bili vsi njeni darovi izpremenili le v trnje in še tiste moči ni imela, da bi se prerekala z bratom in branila svoja dejanja.

Toda, ali naj obupa? Še izza samostanskih let sklepa vsako jutro, da naj bodo vsa njena dela v božjo čast, v dušno izveličanje in bližnjikov blagor. Ali pa so soljudje res vredni, da se zanje žrtvuje in izpostavlja posmehovanju? Mar ni vsakdo izmed njih vsled lastne malomarnosti kriv bede in pomanjkanja? Ali bi ona po svojih skromnih močeh sploh mogla kaj pomagati?

Pa je Stana le poizkusila. V koči koncem vasi je prijkalo na svet novo revše.

Pa ni bilo pripravljenih nobenih plenič; kar v materin predpasnik — Bog ve, če je še bil opran — so ga zavili. Pa ni bilo denarja, da bi otročnici skuhalo nekoliko juhe in niso mogli kupiti kruha onim trem kričačem, ki so že nagajali in skakali po izbi. Kdo bi ob taki priliki mislil na zapravljivega očeta in premišljeval, če žene na preveliki revščini res ne zadene nobena krivda.

Zadnjič je prilezel na dvorišče Rožnega doma sosedov, dobro leto star korenjak Tonček: od nosa mu visi svečica, moker je in umazan, da bi se ga človek še z rokavicami nerad dotaknil. Ali pa je otrok kriv, če ga prezaposleni starši izroče v oskrbo otrokom, ki bi še sami potrebovali varuha? In fantek je tako ljubeč, kadar ga v Rožnem domu obrišejo in umijejo ter nasitijo s kruhom in mlekom! Tonček že ve, zakaj tako rad pribaca na dvorišče.

Stana se še dobro spominja sošolke, ki je v vsakem odmoru strastno čitala. Kmalu je opazila, da s seboj ne prinaša nobene malice in da se s čitanjem le moti, ker nima za jesti. Kakor slučajno jo je povprašala po knjigi, jo zapletla v pogovor in še vedeli nista, kdaj sta začeli deliti Stanino malico. Potem sta jo delili vsak dan.

V soseščini stanuje revna deklica, ki močno kašlja. V tej mokri jeseni nikdar ne more popolnoma posušiti svojih edinih čevljev. Stana je zvedela zanjo in poiskala na podstrešju močne, čeprav že nekoliko razhojene čevlje. Tudi v omari za perilo bo pospravila in bo gotovo našla še marsikaj, kar sama ne nosi, potrebnim sosedom pa bo dobrodošlo.

Beračev se Stana ne boji več, kakor se jih je v otroških letih. Ve tudi, da je še mnogo potrebnejših, kakor oni, ki hodijo od hiše do hiše. — Tudi tega ne želi več, da bi se darovi v njenem naročju izpreminjali v vrtnice. Rada pa bi, da bi vsak njen dar bil kakor lep pozdrav, kakor topla lučka, ki bi v siromakovem srcu pregnala napačno mnenje o bogatem, brezsrčnem sočloveku.

Gospodinjstvo.

(Nadaljevanje.)

Lastnosti dobre gospodinje se nam zdi, da so kaj kmalu našteje. In vendar bi jih ne zmanjkalo, če bi leto za letom hotele govoriti o njih. Precej smo jih naštele v letošnji »Vigredi« in dosti smo govorile o njih; zdi se mi pa, da ne smemo mimo še nekaterih.

Znanje je že ena izmed njih, ki je ne moremo dovolj priporočati. Nedavno mi je rekla sošolka: »Povej vsem dekletom, ki mislijo v zakon, da je važnejša zahteva v zakonu gospodinjsko znanje kot pa še taka dota.« In res bo to! Bogata gospodinja, ki si lahko privošči kuharico, se bo kaj slabo počutila, če ji ne zna dati naročil in navodil za kuhinjo in kuhanje. Kuharica se vedno bolj čuti gospodarico, ko vidi, da gospodinja ničesar ne razume. Če je kuharica poštena, potem je že dobro, a če bi ne bila, je gospodinja poleg na svoji časti tudi materijelno oškodovana.

Znanje? Kje naj si ga gospodinja pridobi? Vsa vzgoja naših deklet potrebuje temeljite izpremembe. Gospodinjska izobrazba bi morala biti temelj vsake druge izobrazbe. In vsaka uradnica, učiteljica in akademičarka, preden se posveti svojemu poklicu, bi morala vsaj eno leto temeljito teoretično in praktično študirati gospodinjstvo. Da o onih dekletih, ki se posvete praktičnim poklicem, ne govorim! Kajti vsaka kmetka hči, delavka, obrtnica si mora itak pridobiti potrebnega gospodinjskega znanja. Ne šele, če se pripravlja na moštitev, ampak tudi če ostane samska. Ni namreč žalostnejšega pojava kakor, če je dekle in samostojna žena glede gospodinjskega popolnoma odvisna od drugih.

Pa kje naj si pridobi vsaktera gospodinjskega znanja? Pravijo, da je domača šola najcenejša. To je res; ni pa vselej najboljša. Nikakor ne, kakor da bi materam ne zapale pouka njihovih hčera. Toda v današnjih časih živimo tako naglo in se življenjske zahteve tako hitro izpreminjajo, da nauk iz roda v rod več ne zaleže in mu je treba pridejati vedno kaj iz novejših izkustev. Imamo pa razne zavode in naprave, ki zbirajo in uveljavljajo prav najnovejša izkustva iz gospodinjskega. Mislim tu na gospodinjske šole in tečaje, ki nudijo gospodinjsko izobrazbo vsem onim, ki jim je dom ne more dati v zadostni meri.

Mislim, da ni odveč, ako prav zdaj, ko imamo zlasti na deželi več časa, opozorim na tovrstno gospodinjsko izobrazbo.

Naše ženstvo mora izrabiti vsako priliko, da se tem temeljitejše izpopolni v gospodinjskem znanju. V tem oziru je tudi čtivo strokovno-poučnih knjig velike važnosti. Seveda pa je potem nujna potreba, da se vse tisto, kar se teoretično priučijo, tudi praktično preizkusi in porabi.

Pridobivajte novih naročnic!

Izkušnja je nadaljnja lastnost dobre gospodinje. Izkušena gospodinja je seveda vzor vsake gospodinje. Izkustvo pa se ne da pridobiti, niti pridobiti kar v kratkem času. Leta preteko preden more mlada gospodinja govoriti o gospodinjskih izkušnjah. Marsikateri bridkost in težava poseže v njeno delo; zato pa je treba **pogumnega srca in vztrajnosti**. To dvoje je kakor krona gospodinjskih dobrih lastnosti.

Kuhinja.

V poznojesenskih mesecih obogati naš jedilni program tudi s sadjem, ki ga premalo upoštevamo in uporabljamo vse preveč enolično. Mislim namreč **k o s t a n j**. Kostanjeva dobra ali slaba letina prav nič ne izpremeni našega jedilnika. Kuhan ali kvečjemu pečen kostanj, ki pa je nekaj nameček k jedi, še pripravimo, na kaj drugega se niti ne domislamo. In vendar je kostanj, kakor vsako drugo sadje, zelo hranilen. Nedavno so mi pri prijateljih, kjer jedo mnogo sadja, postregli s kostanjevimi rižem in z jabolčno čežano.

Kostanjev riž. Sirov kostanj oluplji in ga skuha v vodi, ki si jo nekoliko osolila in ji pridejala ščep janeževih zrn. Ko je kostanj kuhan, mu odstrani še rjavo kožico ter ga pretlači kakor n. pr. krompir skozi stiskač, ali cedilnik, ali če nimaš drugega tudi skozi strgalnik. Zelo lep riž se naredi, če zmelješ kostanj v stroju za meso. Črvičke ali riž, ki ti prihaja iz stiskača, nalagaj takoj s kupom na krožnik ali v plitvo skledo. Paziti pa moraš, da ostane primerno gorko in se preveč ne shladi.

Jabolčna čežana. Oluplji jabolka in jim odstrani sredino. Razrezana v kosce zalij samo toliko, da so pokrita z vodo; prideni skorjico cimeta, malo limonove lupine in nekoliko sladkorja, kolikor pač misliš osladiti. Jabolka dobro pretlači in po potrebi prideni še nekoliko sladkorja. Lahko jih shladiš, lahko pa postaviš tudi gorka na mizo. (Če so jabolka sladka, prideni pol žlice kisa, da se mehko skuha.)

To dvoje in škodelica čaja je prav dobra večerja.

Kostanj na drug način. Kostanj oluplji, potem ga deni v vrelo vodo, da zavre. Nato mu oluplji še rjavo kožico, potem pa ga skuha mehko. Kot samostojno jed ga pripraviš lahko tako, da ga vložiš v polivko, ki jo pripraviš iz nekoliko sirovega masla in moke.

Če pa rabiš kostanj za garniranje, potem ga, kuhanega, ocvri v sirovem maslu ali masti ter ga položi okoli špinache ali ohrovt.

Cvetje pozimi.

Sredi zime imamo lahko v sobi cvetočo lipovko ali španski bezeg. Začetku novembra izrujemo par mladih vejic tega grma s

koreninami iz zemlje in jih postavimo v vrču z vodo v temno klet, ki pa je toliko topla, da ne morejo zmrzniti. V začetku decembra jih postavimo v vrčem vred, kamor smo dolile čiste vode, v sobo na peč, dokler ne poženejo popki za cvetje, kar se navadno zgodi v dveh do treh tednih. Potem prenesemo vrč v bližino okna. — Na ta način nam španski bezeg za božič zacvete.

Zdravstvo.

Odgovarja dr. M. Justin.

M. D. p. M. Težka telesna bolezen sama že zamore vplivati na periodo v toliko, da ta spremeni svojo dosedanja jakost ali da celo izostane. Ker pravite, da se čutite bolešno in da vam ta bolezen dela velike težave, bo gotovo izostanek periode z njo v zvezi. V trebuhu vas boli, jed vam ne tekne, trga in duši vas in ne morete delati. Kaj pa če ni na srcu kaj v redu, tako, da celotni krvni obtok trpi. Počitek in gretje bi bilo tu gotovo na mestu, sicer pa je treba, da se daste pregledati pri kakem zdravniku, ki mu zaupate.

M. P. v Lj. Vedno bolehte na želodcu in slabo vam je, glava vas boli in noge, periodo imate v redu. Sorodniki vam svetujejo, da se poročite, da bo potem bolje. Svetujem vam, da se prej daste temeljito pregledati od strokovnjaka, zdi se mi, da pri vas ni vse v redu. Da vas boli glava in noge, mora imeti neke svoj vzrok, ki ga možitev ne bo odpravila, temveč ravnanje po strokovnjakovih navodilih. Zato: preden se možite še k zdravniku.

F. G. v R. Ko zjutraj vstanete, čutite v dveh, treh ali vseh prstih desnice ali pa levice popolno otrplost in odrenelost, tako, da ne čutite v roki nobenega predmeta. Ne micanje ne gibanje in drgnjenje vam ne pomaga. In potem pa naenkrat to samo preneha. V spanju gotovo ležite tako, da vam krvni obtok po rokah ne more neovirano krožiti. Ležite lepo vznak, če je to vzrok. Včasih je pa vzrok temu tudi živčna sprememba, včasih v stisnjenju ožilja, stanje, ki pogosto nastopi pri zato disponiranih ljudeh, tako zvani krč v žilah, v srcu, na periferiji organov. Revmatizem sam tega ne povzročuje. Poskusite s polivi na roki, na hrbet. V topli sobi in hitro izvršenimi, po sistemu Knajp. Toda ne pretiravati in ne nervozno tega izvrševati.

Vprašanja in odgovori.

Vigrednica nam je nedavno zastavila tole vprašanje: **Zakaj rastejo in kako se odstranijo gobe v stanovanju?** Pri nas v eni sobi rastejo gobe; komaj osnažim tla in se lepo posuši, v nekaj dneh je že polno gob

pod omaro in pod klopmi. Zdaj že rastejo na podbojih pri vratih. Zmeraj lepo osnažim in operem pa nič ne pomaga.

Na to vprašanje odgovarjamo: Če rastejo v stanovanju gobe, je to znamenje, da je tisto stanovanje zelo vlažno. Ne samo, da rastejo gobe, ampak v tistem stanovanju je tudi zrak ves vlažen in zatohlem. Tudi po omarah in predalih diši po zatohlem. Če kdo v takem prostoru spi, se slabo počuti; glava ga pogosto boli in kašelj ga duši. Lesena tla gnijejo, spodnji deli pohištva se zaradi vlage drobe, prhne, noge se mu polomijo. — Del hiše, v katerem je ta soba, stoji na vlažnih tleh, ali je pritisnjen h hribu, odkoder prihaja vlaga tudi v hišo. Edino sredstvo, da se odstrani vlaga iz hiše, je primerno osuševanje. To se zgodi v prvi vrsti z zračenjem. Okna te sobe naj bi bila kolikor mogoče stalno odprta, le kadar je

tudi zunaj vlažno vreme, ne. Takrat pa naj nastopi kurjava. Zrak v tej sobi naj se kolikor mogoče razgreva in s tem suši. Skrbeti pa je treba, da ne prihaja v sobo nova vlaga; zato naj se snaženje tal (ribanje) ne vrši prepogosto, a takrat naj se vselej tla dobro zbrisejo, okna odpro, peč zakuri. — Če je temelj hiše in njen zid slab, bo pač treba oni del podreti in betonirati, sicer se vlage ne bo mogoče znebiti.

Ivanka. Svetli čevlji, ko dobe madeže, ali se odrgnejo, se dajo prebarvati. Večina ljubljanskih čevljarjev to napravi, pa tudi trdke s čevlji. Lahko pa si tudi sami kupite barvo in si jih sami prebarvate. — Iz lastne izkušnje pa vem, da čevlji potem radi razpokajo.

Marica. Salmijak lahko kupite v drogeriji.

Okno v svet

Število katoliških redovnic v misijonih je okoli 30.760, od teh je 17.815 domačink iz misijonskih krajev.

*

Na katoliškem shodu v Münstru (Westfalen) se je v posebnem odseku razpravljalo o ženski izobrazbi. V temeljitih poročilih so se obravnavala vprašanja dekliske izobrazbe in vzgoje v družini, šoli (od vstopa v šolo, tja na univerzo) in v mladinskem skrbstvu. Iz referatov in razgovorov so izšle nastopne resolucije:

1. Ker je od veselja in zmožnosti za kako delo odvisna njegova kvaliteta, je potrebno, da pri izbori poklica to dvojje dobi vodilno besedo.

2. Naloga ženskega gibanja je, da dvigne ženske obrti iz diletantizma in jim s pravilno izobrazbo pomore do pravih poklicev.

3. Vedno bolj se kaže potreba, da omožena žena sprejme v svojo družino neomozeno ženo ter jo seznani z delom in težnjami, pa tudi težavami družine sedanjega časa.

4. V vsakem poklicu so težave, največ notranje. Tu ne pomaga nobena metoda obrambe pred njimi, ampak le tista vzgoja, ki človeka na znotraj okrepi.

5. Treba je podvzeti vse korake, da pridejo mehanični poklici ob svojo pogubno moč s tem, da se v poklicih goji tudi delo, ki ga delavke rade opravljajo.

6. Čimbolj smatra žena svoj poklic kot nalogo in čim bolj to nalogo poduhovi, tem lažja ji bo odpoved na zakon.

Tu podani drobci so le najvažnejše misli iz imenovanih razprav; kažejo pa da je katoliški shod z isto vnemo kakor vse drugo razglabljal tudi v ženskem vprašanju.

Pri nas doma.

Poselska zveza v Ljubljani, ki si name-rava zgraditi svoj lastni dom, v katerem naj bi imele zavetišče in zatočišče brezposelne služkinje, pa tudi stare in onemogle, zlasti pa poselsko šolo, kjer bi se služkinje izobraževale za svoj poklic, je priredila efektivno loterijo s prav lepimi dobitki. Srečke so že v prometu in jih vsem Vigrednicam toplo priporočamo.

*

Kuharski tečaj v večernih urah je priredila SKŽZ v Ljubljani od 1. julija do 1. oktobra tega leta v prostorih Sv. Petra nasip štev. 71. Poučevalo se je v meščanski kuhinji. Tečaj je prav dobro uspel, za kar je najboljši dokaz to, da se je takoj pričel drugi tečaj, ki bo trajal do 31. decembra t. l.

*

Ob priliki misijonskega kongresa se je mudila v Ljubljani dr. Mirijam Zalaznik, kamor je prišla po slovo k svojcem, ker odhaja v indijske misijone. Mlada doktorica, ki je bila nastavljena na licejski realni gimnaziji, je pred par leti vstopila v samostan »angleških gospodičen« v Münchenu. Božji klic jo zove v misijone. Nekdanja doktorica je bila ob rojstvu »Vigredi« njena prav zelo marljiva sotrudnica. Vse Vigrednice naj se je spominjajo v molitvi, ki naj ostane duhovna vez med njimi in poslavljajočo se redovnico.

Darujte za Vigredin fiskovni sklad!

Visok obisk je imel uršulinski samostan v Ljubljani dne 7. oktobra t. l. Nj. V. kraljica Marija je obiskala samostanske šole in uršulinke same, kakor jim je to obljubila v svojem pismu še lansko šolsko leto. Po vseh šolah: otroškem vrtcu, obeh osnovnih šolah, vadnici, obeh meščanskih šolah, gimnaziji

in pripravnici je hodila, tu poslušala pouk, tam se pogovarjala z gojenkami ter vesplošno mladino čudovito navdušila s svojo prijaznostjo. Resnično razumevanje, izredna ljubeznivost in preprostost visoke gospe je pri malih in velikih zapustila najlepše spomine.

Iz uredništva in uprave

Rosaja. Pohvaliti je treba Vašo marljivost. Kar bo porabno, pride, kadar bo primeren prostor.

Raznim. Spisi, rajnim v spomin, ki naj hitro zagledajo beli dan, sodijo v dnevno časopisje. »Vigred« more priobčiti le kratke, jedrnate reči, ki z malo besedami veliko povedo. Kar ima trajno vrednost, tudi po daljši dobi ne zastara.

Viševska. »K r i z a n t e m e.« Preveč nepotrebnih besed pokvari vsako pesem. Zato poslani verzi motijo ugodje.

Miomirisa. Joj, kakšno izmišljeno ime! Nam bi bilo ljubše »Zitomira« ali kaj podobnega, recimo »Vitogojka«. Poslane reči bo treba ponovno čitati o drugi priliki, potem izrečemo oceno.

Jadranka. Tale psevdonim nam je pa zelo všeč, tako lepo domače zveni! Bomo videli. Prihodnjič povemo.

Pozdrav!

Glejte današnji letak!

Za tiskovni sklad Vigredi

so v zadnjem času darovale:

Peršin Marijeta, Ljubljana	Din	5.—
Bancej Marija, Dobrava	»	5.—
Sedminek Marija, Vrbje	»	2.—
Polak Marija, Ljubljana	»	15.—
Demšar Marija, Volča	»	8.—
Blatnik Francka, Vransko	»	5.—
Remec Vera, Ljubljana	»	5.—
Neimenovana, Ljubljana	»	9.—
Bončina Marica, Stara Cerkev	»	5.—
Žnideršič, Nevoso	»	4.—
Ilc And., Leskovec	»	5.—
Krašovec Marija, Ribnica na Poh.	»	5.—
Strgulec Anica, Begunje	»	5.—
Muri Magda, Jezersko	»	5.—
Ferleš Rozika, Sibenik, Sv. Jurij	»	5.—
Sedej Angela, Ljubljana VII.	»	5.—
Polšak Mici, Sromlje	»	3.—
Vrtovec Maruška, Ljubljana	»	5.—
Polak Marija, Ljubljana	»	20.—

Skupaj . . . Din 121.—

Zadnji izkaz » 2004.50

Vsota: Din 2125.50

Kakor doslej bo tiskovni sklad tudi nadalje odprti in je vsak dar dobrodošel.

Konzorcij »Vigredi«.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Ljudski dom. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

Pri nakupu šivalnih strojev
ne glejte na ceno, temveč na
najboljšo znamko — in to je
»PFAFF«!

PFAFF-ŠIVALNE STROJE

za rodbino, obrt in industrijo ter z večletno garan-
cijo kupite ugodno in tudi na obroke pri trrdki

IGN. VOK, LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Podružnici: CELJE, NOVO MESTO - Pouk v vezenju brezplačen

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Najbolje urejena:
tiskarna
knjigoveznica
klišarna
kamenno-, offsettisk
bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**NAJMODERNEJŠA
GRAFIKA
JUGOSLAVIJE**

Zavarujte svoje življenje,
poslopje, premičnine pri

**VZAJEMNI ZA-
VAROVALNICI**
V LJUBLJANI,

Podružnice:

Zagreb, Pejačevićev trg br. 15
Sarajevo, Vrbanja ulica br. 4
Celje, Breg šte. 33 - - -

*Neguj tudi
Tvoje lepe zobe*

da bodo pristojali Tvojim rudečim ustnicam in
nežnima licama. Upotrebljavaj dnevno edino

Sargov
KALODONT
Lepši zobje